

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, L. nad. Telefon 2265. — Stev. čekovnega računa 14.900

Olenziva delodajalcev

Od vseh strani se poudarja, kako je potreben red in mir, skupno in složno sodelovanje vseh, tudi v gospodarstvu. Delavstvo zanima predvsem gospodarstvo, ker zavisi od razmer v gospodarstvu njegovih kruh. Gospodarstvo je v krizi. Kriza pomeni že sama po sebi nered in nevarnost za še večje izkoriščanje delavstva. Zato zahteva zdrav razum in zdrava narava delavca, da se bori za to, da se čim bolj zavaruje proti neredu in izkoriščanju v obratih. Najboljše sredstvo v dosego tega cilja so kolektivne pogodbe.

Ker morajo biti take pogodbe sklenjene sporazumno, morejo tvoriti glavni temelj za skupno sodelovanje med podjetnikom in delavstvom. Logično bi bilo, da bi podjetniki sami zahtevali in sicer potem svoje organizacije »Zveze industrijcev«, da pride kolektivna pogodba v vsako podjetje. Toda ravno nasprotno. Vsi podjetniki so proti kolektivnim pogodbam. Ker so izgovori povsod eni in isti, je več kot jasno, da je ta odpor organiziran.

Taktika delodajalcev je dvojna. Na eni strani poudarjajo, da želijo z delavstvom sporazum. To poudarjajo zlasti napram zastopnikom oblasti. Kajti hočejo biti korektni. Toda sporazum razumevajo tako, da naj bi bilo delavstvo lepo pokorno in ubogljivo in se brez ugovora podvržlo odredbam delodajalca. Če pa pade delavcu v glavo, da je tudi on človek in ravno tako važen činitelj, če ne še bolj, v gospodarstvu kot podjetnik in če želi, da naj bi podjetnik to saj nekoliko upošteval, potem je sporazuma konec. Že sklenjeni dogovori se, kakor potrjuje primer »Ike« v Kranju, prezirajo in ne upoštevajo.

Na drugi strani trdijo, da je vsaka delavska strokovna organizacija hujskaška. Pravijo: »Dokler ni bilo organizacije, je bil pri nas tako lep mir in zastopnost! Odkar je pa organizacija, so pa večne hujskarije in sami spori.« Če delavec ali delavka kaj želi, naj lepo k meni pride, pa se bova lepo pogovorila v obojestransko zadovoljnost. Organizacijo naj pa le v miru pustijo. Tako približno se glase jeremijade in vabljuje pesmi podjetnikov.

Na ta način hočejo v javnosti napraviti videz, da so nosilci miru, delavstvo pa še dalje držati razbito, neorganizirano in s tem nezmožno za resen odpor.

Toda razmere so tako dozorele, da bo tako stanje vedno bolj nevdržljivo. Delavstvo že itak ve, da je tista pesem o solidarnosti, o složnosti, itd. le fraza, potrjena po dejanskih razmerah. Pri delavstvu je razpoloženje za skupno sodelovanje. Toda na temelju enakopravnosti. Tega razpoloženja na nasprotni strani ni. Zato bo ali morala javna oblast prisiliti delodajalce k sporazumnemu sodelovanju ali pa se bo pro-

Naši rudarji za večje dobičke TPD

Produkcija premoga je v naših premogovnikih precej porasla. Vzrok je v tem, ker so zvišale odjem premoga državne železnice in tudi drugje (v industriji) se beleži večja poraba. Produkcija premoga je v prvem polletju 1934 po posameznih mesecih znašala:

	Produkcija:	
	1933	1934
januar	15.000 ton	134.000 ton
februar	94.000 ton	104.000 ton
marec	95.000 ton	96.000 ton
april	84.000 ton	82.000 ton
maj	90.000 ton	83.000 ton
junij	80.000 ton	88.000 ton

	Zaloge:	
	1933	1934
januar	138.000 ton	77.000 ton
februar	141.000 ton	76.000 ton
marec	147.000 ton	65.000 ton
april	145.000 ton	74.000 ton
maj	154.000 ton	76.000 ton
junij	152.000 ton	79.000 ton

V prvem polletju zadnjih treh let pa je produkcija znašala:

1932	645.594 ton
1933	553.501 ton
1934	586.492 ton

Od te se je prodalo:

	industriji:	železnici:
1932	190.208 ton	256.219 ton
1933	207.397 ton	198.074 ton
1934	225.880 ton	228.201 ton

Iz statistike in prvem polletju letošnjega leta je razvidno, da se je produkcija razen aprila in maja napram letu 1933 znatno povečala. Na drugi strani pa so se zaloge znižale na polovico.

Delavcev je bilo zaposlenih v juniju t. l. 5678, v juniju leta 1933 5655 in v juniju 1932 pa 6392.

Sihtov je bilo v juniju 1934 116.955, v juniju 1933 99.883, v letu 1932 pa 125.596.

Zasluzek delavstva je znašal letos v juniju 5.133.000 Din, lani v juniju 4.454.000 in v juniju 1932 pa 6.040.000 Din.

Skupno so znašale plače rudarjev v prvih polletjih zadnjih treh let:

1932	45.584.000 Din
1933	33.174.000 Din
1934	32.937.000 Din

Pri tej statistiki opazimo dvojje, kar nas zanima in je važno, da rudarji vedo. V prvem polletju 1932 pride produkcije na rudarja 101 tona pro-

pad še bolj poglobil in bo duševna razdalja med delavcem in podjetnikom vedno večja, dokler ne bo od enega do drugega brega nikakega mostu več.

Delavstvo, ki bere, da delo v tovarni »Ika« počiva, ne sme iti kar mimo te novice. Zavedati se mora, da se te delavke ne borijo le zase in za svoje ugodnosti, ampak da se borijo v prvi vrsti za osnovne pravice celotnega delavstva. Tovarna »Ika« je v celotnem gospodarskem sklopu le majhen del. Toda celota obstoja iz delov. Če pribori del zmagajo, je s tem postavljen temelj za celoto. Zato mora delavstvo, zlasti v Kranju, te junaške delavke podpreti v njihovem boju.

moga. Ko se v prvem polletju 1934 ta produkcija dvigne na 103,2 tona. Od leta 1932 se je stalež zaposlenih rudarjev znižal napram junijski zaposlitvi 1934 za 714 mož. Pričakovati bi tedaj bilo, da bo produkcija padla. Toda rudarji so produkcijo izpadlih delavcev nadoknadili in jo še povečali v tem času za 2,2 tone na moža. Priganjaški sistem je svoj cilj popolnoma dosegel.

Kljub temu pa, da so rudarji svojo storitev povečali, vidimo, da so zaslužki v prvem polletju 1934 znatno nižji, napram zaslužkom prvega polletja 1932. Redukcija 714 delavcev in kljub temu povečana produkcija sta TPD pocenili premog pri toni za 14,44 Din. V prvem polletju 1932 je namreč stala produkcija ene tone premoga TPD oziroma je dala za delavske plače 70,60 Din. Ko se je zaradi navedenih momentov v prvem polletju 1934 znižal ta strošek na 50,16 Din. TPD ima tedaj napram letu 1932 pri vsaki toni premoga 14,44 Din dobička. Za nekoliko bo ta prebitok zaradi večjih davkov (ako jih sploh za to kaj več plača) in znižanju cen premoga nižji. Toda z vso gotovostjo lahko trdimo, da ima TPD vsako tono producirane premoga za 10 Din ceneje kot v letu 1932.

In še to: Povečanje odjema premoga državnim železnicam je zasluga rudarjev. Oni so se borili in hodili intervenirat, da bi se povečal odjem premoga. In dobiček? Tega ima v celoti TPD. Rudar ima zato, ker se je boril za TPD in njene dobičke znižano plačo, zaradi priganjaškega sistema je moral povečati produkcijo. Ker so eni preveč pridni, so bili zato drugi vrženi na cesto. Bilanca je za rudarje več kot porazna.

Zakaj je mogoče, da je naš rudar tako nesramno izkoriščen. Zadnja borba je pokazala, da se rudar vse premalo zaveda samega sebe in svoje moči. Da čaka rešitve od drugje in drugih, ki ne iščejo njegove koristi, marveč samo njegovega zupanja, da se tako, kakor že nešteto drugih povzpnejo kvišku. Že zahvale v raznih časopisih zglejajo tako kot naročene in kažejo, da si hočejo nekateri dobiti nimbus, s katerim bodo mogli govoriti v imenu delavstva.

Ali se rudarji niso še prav nič naučili? Naj bi se slej ko prej zavedali da je njihovo mesto v strokovnih organizacijah. V te pa je treba postaviti ljudi ki bodo tudi ako so preganjani vzdržali delavsko linijo neokrnjeno.

Kdor ve koliko žrtev je stalo rudarje zadnje gibanje proti TPD, in gleda na uspeh, ki ga ima pri tem TPD, naj ne stoji v ozadju in čaka meščanskih voditeljev, marveč sam zaviha rokave in gre na delo. Kdor je mož, je spričo teh dogodkov to storiti dolžan.

Stavka v Novem mestu

V Novem mestu stavkajo šivilje v Povahovi tovarni za perilo. Podjetje je v začetku še kar zadostno plačevalo delavke. Polagoma pa jim je vedno bolj zmanjševalo plače, jim odtrgavalo zaslužek itd. Dekleta so žal imela gluha ušesa za strokovno organizacijo, ki bi jim že od začetka stala ob strani in preprečila to večno reduciranje. Ker pa je bilo zadnje znižanje že prav preveč veliko, sta se dve delavki hoteli pritožiti. Na mestu sta bili odpuščeni. — Stavka se je po posredovanju DZ sprejetjem kolektivne pogodbe od strani vodstva končala.

Naši rudarji za sanacijo bratovske skladnice

Ogromen shod v Zagorju - Nad 400 rudarjev zahteva izvedbo sanacijskega fonda - Kr. banska uprava naj izplača dotacije - Uprave občin so dolžne, da pri tej akciji sodelujejo - Ako zavarovanje propade, bodo poleg zavarovancev najbolj prizadete občine

V nedeljo 23. septembra dopoldne se je vršil v Zagorju javen shod Jugoslovanske strokovne zveze v kino-dvorani. S tem shodom je ta strokovna organizacija prvič javno nastopila po dolgem času v našem kraju in to z nadvse pričakovanim uspehom. Udeležilo se je shoda okoli 400 rudarjev, ki so ves čas z vso pazljivostjo sledili govornikom. Poročala sta tovariša tajnik Jožko Rozman iz Ljubljane in Lojze Lešnik iz Hude jame o splošnem stanju bratovske skladnice v dravski banovini.

V stvarnih in zelo izčrpnih govorih sta podala jasno sliko o težkem položaju glavne bratovske skladnice. Poročala sta, da je pri nas bratovska skladnica pasivna in to v vedno večji meri. Navedla sta tudi razloge. Dejstvo je namreč, da tvorijo v glavnem premoženje bratovske skladnice prispevki delavcev. Število teh se je pa radi mnogih redukcij zmanjšalo od l. 1925 do lani od prvotno 12.000 rudarjev na 6000. Število upokojencev je pa obratno naraslo od 1200 v l. 1925 nad 3200 v l. 1933. Nadalje, da od vsega rudarskega delavstva v državi, ki se ceni na 42.000 in so zavarovani pri petih bratovskih skladnicah, odpade na dravsko banovino 9000 članstva. Torej komaj ena petina. Pokojnin se izplača vsem pri teh bratovskih skladnicah upokojenim rudarjem in kovinarjem letno 30 milijonov. Od teh pa odpade samo na našo banovino 17 milij., torej več kot polovica. Ker je število aktivnega delavstva padlo in je število upokojencev naraslo, je prišla gl. brat. skladnica v obupen finančni položaj. Pri tem so se pa prispevki delavstva zvišali od 8 na 14% in pokojnine so padle. Poročala sta nadalje o hudih borbah delavskih zastopnikov in uprave glavne bratovske skladnice za sanacijo te ustanove, a brez kakih uspehov, dasi je potreba velika in pomoč nujna. Zato je bila letos

v avgustu v Zagrebu konferenca vseh bratovskih skladnic, kjer so se izdelali načrti za sanacijo. Te načrte so odposlali kr. banski upravi in vsem merodajnim oblastem, da se čimprej in čim bolj zavzamejo za rešitev tega nad vse perečega vprašanja. Kajti, če propadejo bratovske skladnice, potem je vse upokojeno delavstvo gmotno popolnoma uničeno. Tem bodo sledili pa še aktivni rudarji in kovinarji. Odposlale so se tudi s shoda resolucije na vsa važnejša mesta, zlasti na *kr. bansko upravo* in *občine*, da store vse za pomoč ob robu propada nahajajočim se bratovskim skladnicam. Kajti v nasprotnem primeru bodo prišli vsi ti tisoči najbednejših kot berači v breme občinam, ki pa že sedaj niso kos vsem nalogam in potrebam.

Shod je zelo močno podčrtal potrebo po *skupnem in enotnem delu, kadar gre za krušna vprašanja našega rudarja*.

Vsi oni, ki ob priliki raznih shodov nastopajo preveč oblastno in ne pustijo navzočim do besede, so dobili temeljito lekcijo. Na shodu so bili namreč tudi zastopniki drugih strokovnih organizacij, ki so lahko govorili in iznesli svoja mnenja.

Delavstvo je izpregovorilo stvarno in jasno, brez demagogije in pretiravanja. Na drugih faktorjih je, da store le *svojo dolžnost*.

★

Isto nedeljo se je vršil shod z istim dnevnim redom tudi v Laškem. Poročilo o poteku in sprejeto resolucijo na obeh shodih priobčimo v prihodnji številki.

V nedeljo, 30. t. m., se vršita na Jenicah in Javorniku javna shoda radi sanacije Bratovske skladnice. Vabljeni vse delavstvo!

Viničarski vestnik

Umril je član posmrtninskega sklada tov. Novak Karol v Koških pri Mariboru. V cvetu najlepše mladosti, ob izvrševanju svojega poklica je moral umreti. Udaril se je na koleno; radi tega je izgubil noge in na posledicah umrl. Bodi mu zemlja lahka! Njegovim, osobito materi, naše tovariško sozalj!

Posmrtninski sklad. Svojem pokojnega tov. Novak Karla od skupine Maribor pripada podpora 1000 Din. Zdaj se bo pobiralo za dva slučaja skupaj. To zato, da zveza prihrani na tiskovinah, člani pa na poštnini.

Seja odbora mariborske skupine se vrši 6. okt. ob 6 zvečer, redni mesečni sestanek članstva pa v nedeljo 21. oktobra ob pol 9 dopoldne. Odborniki, zaupniki in člani, upoštevajte to in pridite vsi!

Uradni dnevi tajništva »Strokov. zveze viničarjev« v Mariboru za mesec oktober so: v s o b o t o 6. in 20. oktobra. Vsem, kateri imajo kakšne zadeve, se naroča, da pridejo vedno le v soboto. V nedeljo so vedno zborovanja in ne najdete nikogar v pisarni.

Sporazum se je dosegel na viničarski komisiji v Kamnici in v Sv. Marjeti ob Pesnici. Viničarje je zastopal predsednik marib. skup. tov. Šešerko Jože.

Radi bi nas ovirali. Vиноградnikom, predvsem takim, ki so še tudi kakšni občinski očetje, viničarske komisije nikakor ne gredo v račune. Ponekod

so si zamislili, naj bi viničar, ki predlaga viničarsko komisijo, plačal občini 30 Din za vsakega člana komisije. To je nedopustno in ima le namen, da bi viničarjem onemogočili svobodno borbo za svoje pravice, katero imajo zajamčeno v določbah viničarskega reda. Od neke strani smo čuli, da bi naj občini to plačevali samo organizirani viničarji, za neorganizirane bi predsednik občine zastoj skliceval razprave. To je iz pravne stališča sploh nemogoče in nedopustno. Komur bi se stavile take ovire, naj to takoj naznani načelstvu zveze. V eni občini mariborske okolice smo s pritožbo na srezko načelstvo take ovire že odpravili.

Slovenski ne znamo. Inteligentnemu službovalcu smo vljudno pismeno sporočili, da ga čakajo pravne odškodninske posledice, ako prostovoljno ne povrne viničarju škode, katero ta trpi radi kršitve pogodbe. Navedli smo celo paragrafe, ki govore za viničarjevo pogodbo in pravice. Dobili smo odgovor, naj rajši študiramo Breznikovo slovnico in čisto slovenščino, kakor da se potegujemo za viničarja. Nad vse smešno je to od inteligenta, če prihaja s tako opravičbo za svoje kapitalistične mahinacije. Res neprijetno se sliši, če smo zapisali »prekršili ste pogodbo«, »morate mu izplačati« in »ker v smislu zakonitih določb« itd. Vendar je to prav in čista slovenščina, kateri se ne da oporekati. Nismo pa prav nič krivi, če v tej svoji trdoti in v

čistosti za resnico in pravico, takšna slovenščina prehudo udara na mehkužne buržujske živce raznih »milostivih« gospodov in dam, pa magari iz čisto-krvnega slovenskega rodu.

Oblačilno delavstvo

Kranj. Delo v tovarni »Ika« se vedno počiva. Toda ne po naši krivdi. Sicer podjetnik in tisti, ki z njim drže, zatrjujejo, da se je delavstvo prena-glilo in slično. V zadnji številki smo natančno po-jasnili in naslikali potek pogajanj. Če bi bilo ko-ličkej dobre volje na strani podjetnika, bi ne bilo tega spora. Tudi sedaj bi bil lahko takoj končan. Samo besedilo pogodbe je treba določiti in po-godbo podpisati. Če bi dali gospodje kaj na svoj podpis in svojo besedo, bi bilo to izvršeno že 15. septembra in delo bi šlo mirno naprej v zadovolj-nost podjetnika, pa tudi delavk.

Delavstvo se dobro zaveda, zakaj gre. Zato ve, da mora vzdržati. Kajti svoboda združevanja in udejstvovanja potom organizacije je najmanj tako važna, kakor kruh.

Vemo, da je težko za zaposlitev. Zavedamo se pa tudi tega, da bomo v primeru potrebe s svojo kvalifikacijo še vedno lahko dobile svoj košček kruha tudi drugod. In končno: Zakaj pa ne bi osnovali lastne zadrage? Smo še vedno korajžne. To poudarjamo zaradi tega, ker nekateri govore — seveda tisti, ki to želijo, da že omagujemo.

Kranj. Vsemu članstvu strokovne skupine delavstva in nameščencev v Kranju sporočamo, da se bo vršil v nedeljo 7. oktobra ob 9 dopoldne v dvo-rani »Ljudskega doma« v Kranju sestanek vsega članstva. Sestanek je za vse članstvo obvezen. Opozorjamo članstvo že sedaj, da si prihrani po-trebni čas za ta sestanek. — Odbor.

Poselska zveza

Celje. Poselska zveza v Celju, katera se je po-zivila šele pred dobrim pol letom, kaže prav ži-vahno delovanje. V tem kratkem času šteje orga-nizacija že preko 100 članic, kar je za Celje res lepo število. Vsako drugo nedeljo v mesecu se vršijo redni sestanki, na katerih se obravnavajo vsa pereča vprašanja, ki se tičejo naših služkinj. Vsak sestanek je prav dobro obiskan. Čeprav ima služkinja v celem tednu prost samo nedeljski po-poldan se žrtvuje za svojo organizacijo. Vse organi-zacije bi morale vzeti zgled ravno od služkinj in njihove požrtvalnosti. Naša dekleta imajo tudi svoj pevski zbor, kateri ima vaje vsak ponedeljek pod skrbnim vodstvom ge. Mikelnove. Tudi na dra-matičnem polju nočejo biti naše služkinje zadnje. Ravno sedaj se vršijo z vso vnemo vaje za igro »Mala pevka«, katero bodo igrale 14. oktobra pop. v Ljudski posojilnici. Že sedaj opozorjamo na dober obisk, ker dekleta to tudi zaslužijo. Le tako naprej vrle služkinje in bodite prepričane, da kar storite za organizacijo, vam se bo vse dobro obrestovalo.

Lesno delavstvo

Slovenjgradec. Redni članski sestanek naše skupine se vrši v nedeljo, 30. t. m., ob četrta na 11 dopoldne, to je takoj po prihodu vlaka iz Celja v Zadrudnem domu. Na sestanku bo poročal tovariš iz Celja ali Laškega. Za vse člane je sestanek ob-vezen. Pripeljite seboj tudi svoje prijatelje, da bo sestanek polnoštevilno obiskan. — Rdeče-modra pobratimija. Kakor čujemo se tudi pri nas snuje po-družnica NSZ. To se pravi, da si jo želijo nekateri gospodje generali brez armade, ki bi radi kaj veljali, pa nimajo za seboj ljudi. Zanimivo je le to, da jo snujejo taki gospodje, ki so pri zadnjih volitvah v Delavsko zbornico najbolj pritiskali, da, še bolj ka-kor delodajalci sami v posameznih obratih. Druga zanimivost je pa ta, da te gospode nikdar ne vidimo v družbi navadnih preprostih delavcev, ampak jih navadno najdemo le v družbi takozvanih boljših — meščanskih — krogov. Za delavce se le takrat za-nimajo, kadar rabijo glasove. Tretja zanimivost je pa ta, da smo te gospode ob priliki jesenskih volitev v Delavsko zbornico videli agitirati ločeno, ene za rdeče, druge pa za plave. In še tisti večer po končanih volitvah smo te gospode videli v skupni družbi v Sokolskem domu, kjer so se smejali, češ zdaj smo pa te delavske pare zopet enkrat potegnili za nos in jih zvodili na led. Tako so se tudi zdaj po bratovsko objeli, da igrajo skupno pod enim klobukom. — In ko bo treba kateremu de-lavcu kaj pomagati, ga ne bodo poznali, ampak bo-do delavci iskali pomoči le pri nas. Nasprotno, da bi mu pomagali v potrebi, ga bodo zasmehovali in ga v naprej še bolj zatirali kakor delodajalci sami. Pač pa bodo rabili zopet delavske glasove ob pri-

liki kakih volitev. Taka je torej rdeče-modra porbratimija. Zato pa kar Vas je poštenih in stvarno mislečih delavcev, združite se v naši skupini JSZ, katera vam bo ob vsaki priliki rada pomagala in vas pozna tudi takrat, kadar rabite kake pomoči in ne samo takrat kadar gre za Vaše glasove.

St. Vid nad Ljubljano. V torek, dne 2. oktobra, ob 8 zvečer se bo vršil v Društvenem domu redni mesečni sestanek naše skupine. Vsi tovariši so s tem javljeni, da se sestanka sigurno udeležijo. Poročal bo zastopnik JSZ iz Ljubljane.

Rudarji

Hudajama nima zaman te imena. To boste razumeli ako povem, da je tukaj zaposlenih okoli 300 delavcev ter je v razmeroma kratkem času, po vojni, ko se je začel rudnik razvijati, bilo na mestu ubitih sedem rudarjev. Več jih je pa umrlo za poškodbami, dobljenimi pri tem rudniku. Dvakrat toliko kot je smrtnih žrtev pa je nezgodnikov, ki so deloma nesposobni za vsako delo. — V rudniku so se smrtno ponesrečili tile: Kašek, Bezgovšek, Breznikar, Vizovišek, Ferme, Zupane in Leban. — Toda to, da daje rudar svoje življenje na žrtvenik pridobivanja črnega zaklada, ki daje mogotcem lepe dobičke, še ne zadostuje raznim ljudem za njih namene. Na dnevnem redu so šikane in denuncijanti so tukaj najbolj spoštovani ljudje. Ne-sebične in poštene delavske borce skušajo odstraniti in če ne gre drugače, se udinjajo janičarji, ki svoje sodelavce izdajajo delavskim sovražnikom. Toda božji mlini meljejo počasi, ampak gotovo. — In tako se zgodi, da se tisti, ki so jih mogotci potisnili k tlom, dvigajo in pogumno vstajajo, oni pa, ki so uživali slavo in so bili silno mogočni, so potisnjeni navzdol in osramočeni ležijo na tleh. Pravica pa le končno zmaga.

Zagorje. V nedeljo 16. t. m. smo imeli redni članski sestanek. Veselo je dejstvo, da je na vsakem sestanku večja udeležba. To znači, da se naša skupina širi in da imajo organizirani tovariši vedno več zanimanja za važna delavska vprašanja, katera se na sestankih obravnavajo. Tovariš Ustar Vinko je poročal o širši seji načelstva JSZ, ki je bila 9. septembra v Ljubljani. Tovariš Lojze Lešnik pa je poročal o celotnem boju rudarjev in o razpravah, ki so se v tem času vršile. Po poročilih je sledila živahna debata.

Kovinarji

Tržič. Naša skupina ima gotovo med vsemi skupinami najbolj različne in največ strok delavstva. Imamo: predilničarje, usnarje, čevljarje, papirničarje, kovinarje in še druge. Vsled tega je gotovo delo odbora jako težko in odgovorno. Odbor

se tega zaveda, ter sedaj v eno sedaj v drugo stroko zastavi vse svoje moči za uveljavljenje pravic. Vedno pa pri tem gleda, da delavstvo drugih strok pri tem nič ne trpi. — V soboto zvečer ob 8 so se zbrali na sestanek tukajšnji kovinarji. Tov. Lombardo jim je jasno razložil pomen in cilje strokovne organizacije ter potrebo organiziranja vseh delavcev, ki potem lahko potom svojih organizacij dosežejo to, kar posamezniki ne morejo. Uvidelo se je, da kovinarsko podjetje niti malo ne upošteva obrtnega zakona, istotako ne zakona o zaščiti delavstva. Tako v tem podjetju delajo v gotovem času 12—16 ur dnevno, brez vsakih zakonitih odstopkov na nadure, v gotovem času pa mora isto delavstvo praznovati in postopati. Zato naj podjetje razdeli delo tako, da bo delavstvo vedno enakomerno zaposleno. V normalnem 8 urnem dnevnem obratovanju bi se lahko v vsem letu toliko naredilo, da bi bilo izdelanega blaga v času potrebe dovolj na zalogi. Izdelane se v tej tvornici ne izvajajo § 218, 219, 220 obrtnega zakona ter ima podjetje zaposlene tudi inozemce, katerih delo, bi razen enega, lahko opravljali domači delavci. Zanimivo je, da v slučaju praznovanja ti delajo in odjedajo kruh domačim delavcem, katere pa zato v vsakem slučaju šikanirajo. Vse nezakonitosti pa bodo prišle na dan, ko bo delavstvo poučeno, kaj jim po zakonu pripada. Sklenili so na tem sestanku, da se vsi do zadnjega organizirajo v Jugoslov. strok. zvezi, ker so uvideli, da se pri nas dela res nepristransko za korist vsega delavstva, kakor tudi za vsakega posameznika.

Čevljarstvo

Tržič. V nedeljo 23. sept. se je vršil sestanek delavstva, zaposlenega v tovarni čevljev »Peko«. Tudi tu je delavstvo uvidelo potrebo ureditve skupnega razmerja med njim in podjetjem. Zato je delavstvo sklenilo na tem sestanku, da je kolektivna pogodba potrebna tudi v tem podjetju in naj se v najkrajšem času vloži. Skupina je že preje pripravila osnutek pogodbe, katerega je prebral in razložil na tem sestanku tov. Lombardo, ki je tudi razložil pomen in potrebo takih pogodb. Delavstvo je z navdušenjem sprejelo osnutek, ter dalo zaupnico svojim organizacijam. Pripravljeno je boriti se za uveljavljenje svojih pravic. Nadalje so govorili tudi tov. Zupan Ciril, Sova Stane in Koman, ki so predvsem poudarjali, da naj delavstvo stoji složno na strani organizacije, ter naj se vsi, ki še niso organizirani, organizirajo, da bo moč večja. Tudi naj v slučaju pritiska nobeden ne omahuje, kajti na strani imamo svojo organizacijo, ki bo vse storila za svoje člane. Zeleli bi, da se takih sestankov delavci udeležujejo v še večjem številu in bi tako spoznali in uvideli odgovorno delo svoje organizacije.

Iznajdba nekega priseljenega Nemca po imenu Zimmer, ki se je nanašala na izdelovanje zvijalnih plošč (gerollen Platten) je prinesla podjetju milijonske dobičke. Zimmer-u pa so dali le boljše plačano mesto. Carnegie je postal kmalu gospodar jeklene industrije. Proti delavcem je bil popolno trd in neizprosno do skrajnosti. Leta 1892 je znašal prometni kapital Carnegiejeve družbe 25 milj. Din. V letu 1900 pa 340 milj. Poleg Carnegiejeve družbe so bile v celi uniji le še dve konkurenčni podjetji jeklene stroke. V tem stanju je zadel Carnegie na skupino trusta, ki jo je vodil Morgan. Nekaj časa se je zdelo, da bo nastala med Morganovo jekleno korporacijo in Carnegiejevim podjetjem uničujoča gospodarska borba. Morgan pa se je odločil Carnegieja podkupiti in sicer za ceno 44.7 milj. dolarjev. Ta denar je bil izplačan zato, da se je Carnegie odvedal fabrikaciji jekla ter je svoje tovarne prepustil Morganu. Prenos je izvršil leta 1900. Pozneje je Carnegie bridko obžaloval to dejanje. Posebno pri nekem sestanku na enem prekomorskem parniku, ko se je Morgan napram Carnegieju hladno izrazil, ako bi bil Carnegie zahteval še 100 milj., bi jih bil tudi dobil.

To je kapitalistični »kšeft« oblit z znojem in krvjo revnih delavcev.

(Dalje.)

Papirničarji

Tržič. Tudi papirničarji so se prebudili iz spanja. Naša skupina jih je organizirala in letos prvič izvedla volitve obratnih zaupnikov. Prijavili smo kolektivno pogodbo, katero smo vložili podjetju. Ker pa podjetnik ni hotel določiti dneva pogajanj, je na posredovanje JSZ sklical pogajanja Delavska zbornica. Zadnji dan pa smo dobili obvestilo, da podjetnika ta dan ne bo doma, ter da je dal vso zadevo v roke Zvezi industrijcev, katera pa stoji na stališču, da je pogodba v tem podjetju nepotrebna. Dne 11. septembra sta pri podjetniku posredovala zastopnika JSZ tov. Lombardo in Delavske zbornice tov. Marinček, ki sta razložila, kakaj je delavstvo to ukrenilo. Ker pa je on dal vse v roke Zvezi industrijcev, ni sam mogel nič ukreniti, pač pa je obljubil, da bo ostalo ta čas vse pri starem in se tudi plače ne bodo znižale.

Delavska mladina poroča

Izlake. V nedeljo 16. septembra popoldne je prišlo večje število zagorskih strokovničarjev v Izlake, kjer so se z domačimi fanti tovariški razgovarjali. Sklenilo se je, da se osnuje mladinski odsek JSZ v Izlakah. Fantje imajo na razpolago primerne prostore in tudi druge okoliščine so, ki dajejo upanje na lep razmah odseka. Tovariši iz Izlak kažejo precej dobre volje in tudi dovolj sposobnosti. Gojili bodo dramatično in petje, vendar to naj bo le sredstvo, da se fantje lažje držijo skupaj; njih glavni namen pa naj bo izobrazba in vzgoja potom sestankov. Po živahnem razgovoru se je izvolil odbor odseka, nakar se je sklenilo, da bodo tovariši iz Izlak in Zagorja v medsebojnih stikih ter bodo slednji pošiljali svoje tovariše na sestanke v Izlake.

To in ono

Celje. Lanskoletne dogodke v Hudi jami je naša skupina z zanimanjem in skrbjo zasledovala. Tov. Lešnik, ki ga poznamo kot odkritega in poštenega borca za pravico, je nosil s svojimi tovariši težo, katero jim je naložila kapitalistična vihra. In ni čuda. Če si ubog si često tudi brez pravice in če govoriš resnico boš križan.

To pot pa je bila pravica tuda za tov. Lešnika. Nisi kriv tov. Lešnik, boril si se za kruh in to je tvoja pravica in dolžnost.

In s Teboj niso krivi vsi oni, ki se borijo za pravice delavstva.

Vsi ostali pa moramo videti v tov. Lešniku značaj, kateremu lahko zaupamo, tako rudar, tako vsi ostali.

Nad zmago pravice se tudi mi veselimo!

Celje. V nedeljo 30. sept. bo ob 9 dopoldne sestanek naše skupine v Del. zbornici. Tovariši, tovarišice! Dokazite enkrat, da gre tudi brez pismenih vabil, imejte toliko zavesti, da se čutite dolžne, redno in sigurno se udeležiti sestanka. Posebno naj se tega zave naša mladina, ki kaže v tem primeru najslabšo sliko in jih je vendar toliko, ki se morajo boriti za kruh. — Povabili smo tovariše iz Ljubljane in smo tako prepričani, da bo vsakdo sestanka vesel. Pripeljite v naš krog tudi svoje somišljenike!

Jesenice. V nedeljo 23. t. m. se je v Ljubnem pri padcu s kolesa smrtno ponesrečil tov. Josip Olah. Rešilni avto ga je pripeljal v ljubljansko bolnišnico, toda vsaka pomoč je bila zaman. Zvečer je podlegel poškodbam. Pokopali so ga v torek 25. t. m. na ljubljanskem pokopališču. Zapušča ženo in enega otroka. Na tako žalosten način umrlemu tovarišu naj bo Bog milostljiv. Domačim, bratom in ženi, pa naše sožalje.

Dolžnost in pravica. Za dan 2. oktobra ob 14 je na zahtevo stolnega župnika g. Mihaela Umeka v Mariboru odrejena sodna deložacija železniškega delavca tov. Špes Josipa z družino sedmih majhnih otročičev. Imenovani delavec ima zagotovljeno stanovanje v železničarski koloniji, kamor pa prej ne more, dokler ne bo izpraznjeno. Drugod pa stanovanja ne dobi predvsem zato ne, ker ima veliko otrok in premalo zasluži. Za usmiljenja vredno delavčevu družino so pri gospodu župniku intervenirali celo vplivni ljudje, prizadeti delavec je sam s povzdignjenimi rokami prosil potrpljenja, dokler ne dobi stanovanja v koloniji. V mariborskem »Večerniku« je bila naslovljena na g. župnika celo javna prošnja, pa vse brez uspeha. Mi vemo, da obstoječe pravo, kakor vsakemu drugemu, tako tudi stolnemu župniku msgr. Umeku dopušča, da more in sme svojim najemnikom stanovanje odpovedati, ako drugače ne gre tudi potom sodišča. Vemo pa kot kato-

Kapitalistični mogotci Amerike

(Dalje.)

Carnegie.

Rojen je bil na Škotskem, bil je sin damastnega tkalca. V Ameriko se je naselil l. 1848. Preživljal se je spočetka kot tekač in brzojavni delavec. Ameriških poslovnih načinov se je priučil najprej v službi Tomaža Scotta. Kot podpredsednik Pensilvanije-železnic, za časa meščanske vojne je zaslužil ali bolje rečeno dobil s tem, da je za vojaške transporte zaračunal petdeset in tudi več odstotkov višjo prevoznino, kakor za drugo. Carnegie je za časa meščanske vojne nabavljajal za vlado konje. Ta kupčija mu je prinesla ogromne dobičke. V tej dobi je uspelo Carnegieju, da je postal poslovni razsodnik neke jeklarne v Pensilvaniji. Pri tem poslu je znal stvari obračati tako, da je preprijoče deležnike izrinil in sam postal lastnik. Svojega brata Tomaža je sprejel kot deležnika. Z raznimi finančnimi manevri je Carnegie dobil kmalu v roke popolno gospostvo nad vso železnico in jekleno industrijo v pitsburškem okrožju. Pri vsem tem pa ni opustil izrivanja neljubih deležnikov potom raznih goljufivih pogodb pri drugih podjetjih.

Ameriške stavke

(Roosevelt pripravlja kapitalistični red)

Dnevno časopisje poroča z mastnim tiskom o stavkah, ki se pojavljajo v Združenih državah severnoameriških zdaj v eni veji industrije, zdaj v drugi, zdaj na vzhodu, zdaj na zapadu kontinenta. V večjem obsegu so se začele stavke šele prav v zadnjih mesecih. Seveda naše dnevno časopisje v pomanjkanju senzacij tudi poročila o teh stavkah za senzacij željno občinstvo primerno prikrajša. Stvarnega o vzrokih teh stavk pa naše meščansko časopisje ne ve povedati ničesar. In prav to zanima naše delavstvo. Zakaj gredo vendar v stavko stotisoči proletarcev? Saj vendar vsakdo ve, da je stavka prav zadnje in morda edino učinkovito orožje v rokah delavcev proti kapitalistom. Zakaj so te stavke prav v Ameriki tako krvave in kako da so izbruhnile baš v času najslabše zaposlenosti?

Svetovna kriza

ni nikjer tako hudo udarila v delavsko ljudstvo kot prav v Združenih državah. Tudi je tu nastopila brezposelnost kar na mah. Čez noč so se ustavile tovarne, ki so zaposlovala na desetstisoče in stotisoče delavstva. Amerika do pred nedavnim ni poznala socialne politike in javnega socialnega skrbstva ni bilo tam niti toliko kot v najbolj zankerni evropski državi. Delavec je bil navezan samo in edinole na svoj tekoči zaslužek. Kolikor si je od tega mogel prihraniti, to je bila njegova edina opora v slučaju bolezni, nezgode, brezposelnosti in tudi za starost. Delavci so sicer hranili svoje belice, a veliko pač niso, čeprav so bile plače razmeroma ugodne. Kajti reklama industrije jim je skušala izvabiti iz žepa zadnji dolar: ta je prepričevala delavca, da mora imeti avto in da se reparature tega avta ne izplačajo, marveč je boljše, nabaviti si kar novega; tu je bilo zopet dokazano, kako imenitno se delovni človek počuti v mehkih, svilenem perilu in tenki, fini obleki itd.; drugje pa je delavec dognal, da je njegov prihranek najboljše naložen v raznih akcijskih papirjih, s katerimi se lahko spekulira na borzi. In vsa Amerika je spekulirala. Ko se je zdelo, da bo blagostanje večno, pa je udarila strela iz jasnine in zagorelo je na vseh plateh. Akcijski papirji so ostali le papirji, tovarne so reducirale število delavstva, pa seveda tudi plače, nastala je silna brezposelnost, kakršne do tedaj svet še ni videl. 10 milijonov ljudi je bilo na mah brez zaslužka. Zaradi manjšega konzuma je začela kriza prijematiti tudi kmete-farmerje, kar je zopet imelo vpliv na odjem industrijskih izdelkov.

Zmaga demokratske stranke

Prav v tem času so se pripravljale politične stranke na volitve predsednika republike. Zmagal je tisti, ki je imel nekakšen program, kako odpraviti krizo in ki je bil nasproten dotedanjemu re-

ličani tudi to, da nad pravom, ki si ga je dala človeška družba sama, mora stati visoko nad njim še božja pravica, katera pa v tem slučaju, ko gre za sedem nedolžnih otrok, za nosečo mater in nekrivega očeta delavca, od dolžnosti ne izključuje nikogar. Ali je morebitnih 250 Din mesečne najemnine, ki bi jih dala za preurejeno stanovanje druga stranka, več vrednih, kakor je življenje devetčlanske družine. Pred Bogom in ljudmi ima ta družina pravico do stanovanja in sicer do mnogo boljšega, kakor je sedanje in iz katerega se izganja. — Delavci.

Zagorje. Koncert, ki se je vršil za prehrano brezposelnih delavcev v zimskem času, je izpadel nad vse dobro. Vkljub lepemu vremenu je bila dvorana nabito polna. Nekatere točke so morali pevci ponoviti. Koncert bodo ponovili v nedeljo 30. sept. ob pol 8 zvečer. Polna zahvala gre našim pevcem in pevovodji g. Rozmanu, da so tako žrtvovali mnogo truda in volje v korist najbednejšim. V gosteh so bili pevci iz Doberne pri Celju. Opaziti je bilo tudi pevce iz Vač. Zanimanje za koncert je bilo veliko. Na svidenju!

Čudno postopanje naših oblasti. Zadnje dni se je dogodil slučaj, da je davčna uprava za okolico v Ljubljani povabila lastnika kolesa v urad. Ko stranka pride, ji povedo, da mora za svoje kolo plačati takso. Ta oseba je predložila začasno potrdilo občine, da je že dne 15. januarja plačala predpisani davek. Odgovor je bil: Ker davčna

žimu in njegovim gospodarskim metodam. Delavstvo in sploh mali ljudje so videli tedaj v Rooseweltu moža, ki jim bo vrnil zaslužek, večje plače in boljše življenje. Nova vlada je res izdelala velik načrt, kako poživiti gospodarstvo, za znižanje delovnega časa, za večje plače in za zaposlitev brezposelnih v tovarnah in z javnimi deli. V začetku po nastopu nove vlade je že s samim optimizmom, s samim upanjem na izboljšanje spričo načrta, kate-rega da so izdelale najboljše glave Amerike, nastopilo živahnije gospodarstvo življenje in ponekod se je pokazalo izboljšanje. K temu je pripomogla socialna akcija vlade, ki je začela podpirati brezposelnih in jih prehranjevati deloma pa zaposlevati pri javnih delih. Vlada je izdala nekake zakone, po katerih se v poedinih industrijskih strokah urejuje delo, delovni čas zniža in mezde zvišajo. Ponekod so se ti zakoni, ki so bili izdani spoznamo z industrijo, začeli izvajati, ponekod pa ne. V industriji je začel rasti odpor proti tem zakonom — kodeksi imenovanim. Kapitalisti so spoznali, da je njihov profit večji in bolj siguran ob nižjih plačah in daljšem delovnem času.

Odpor kapitala

Vlada, kateri se ne da odrekati znatna mera pripravljenosti, da pomaga v prvi vrsti množicam delovnega ljudstva, je prišla tako v ostra nasprotstva z industrijskimi in finančnimi kralji Amerike. Ti mogoteci imajo v rokah poleg denarja seveda v modernem času najboljše orožje — tisk. In ta je začel proti vladi kampanjo, češ, da je diktatorska, da je nesposobna urediti gospodarstvo, da diši po boljsevizmu — gotovo vsaj zadnje le demagoška fraza, kar pa je imelo nazadnje le nek učinek na javnost, zlasti na meščanstvo, to je na uradniške sloje in druge ljudi z boljšimi dohodki. Vlada je morala odnehati in iskati kompromisa s kapitalisti. To mešetarenje traja že nekaj mesecev. Zaradi tega je prišlo že tudi do nasprotij v sami vladi med generalom Johnsonom, voditeljem obnovitvenega načrta, in predsednikom Roosewelptom.

Položaj delavstva

pa se med tem ni skorajda prav nič izboljšal. Plače so ostale reducirane, delovni čas neizpremenjen, brezposelnost je ostala nezmanjšana — 10 milijonov. Tudi ameriško delavstvo, ki preje ni bilo kaj dosti razredno zavedno, pa so zadnja leta vsaj v nekem delu izučila. Spoznalo je v precejšnjem številu, da je navezano v borbi proti kapitalu edinole nase, to je na svoje strokovne organizacije. Zato vidimo, kako delavstvo pristopa k svojim strokovnim zvezam v zadnjem času kar v desetstisočih.

(Dalje prihodnjič.)

uprava ni prejela vašega zneska do 1. julija 1934, vas moramo kaznovati z dvakratno globo, to je 40 Din. Dotična občina je poslala sprejeti denar okrajnemu načelstvu, katero je aprila meseca poročalo davčni upravi, da nakazuje denar, katerega pa je davčna uprava prejela šele v avgustu in hoče sedaj zaradi tega lastnika kolesa kaznovati! Zakon vedno kaznuje listega, ki je kriv. In v tem slučaju ni krivec lastnik kolesa, zato se bo tudi po zakonu branil, da se izkaže ali je še pravica pri naših oblastih.

Elektrarna ob vznožju Himalaje. Ob reki Ul ob južnem vznožju himalajskega gorovja dovršujejo zdaj elektrarno, ki bo izrabljala ogromne vodne sile Himalaje. Naprava bo dobavljala električno silo zlasti iz vodovij pogorja Devalegiri, ki ga cenijo na 2 in pol milijona konjskih sil. Gradnja elektrarne je zelo težavna, ker je treba premagati ogromne naravne ovire. Skozi neko goro so n. pr. morali izvrtati 5 kilometrov dolg predor. Pri teh delih je sodelovalo 150 inženirjev in 3000 delavcev. V predelu, kjer se dovršuje elektrarna, sta najhujša sovražnika človeškega zdravja mraz in kamenje. »Proga smrti« je bila dolga samo 6 m. Da so jo obvladali, pa so potrebovali tehnični veščaki 4 mesece časa, ker jo je vedno znova zasipavalo in zatrpavalo kamenje, ki se je vsipalo iz razpoklin krhkih sten.

271 rudarjev v gorečih rovih - Rove so zazidali

V Grasfordu na Angleškem se je zgodila strašna nesreča, ena največjih, kar jih pomnijo na Angleškem. V rovih so se vneli plini. V tem času je bilo pod zemljo v tistem rudniku nad 400 rudarjev. Zaradi požara so podpore popustile in rovi so se pričeli zasipati. Nezaposleni rudarji so priskočili umirajočim bratom-trpinom na pomoč. Nekaj so jih rešili. Vodstvo ni hotelo navesti točnega števila umirajočih. — Ker so se pa plameni širili tudi v druge rove in se je veliko reševalcev ponesrečilo, je vodstvo dalo zazidati goreče rove. — Usoda 271 rudarjev je zapечатena — živi ali mrtvi — pokopani in zazidani v zemlji. Strašni so bili prizori pred rovi, kjer so otroci in žene čakali svoje očete oziroma može. Mnogo žena je zblaznelo. — To je usoda rudarja, dokler sme delati. Če pa delati ne sme, sme stradati, a beračiti še vedno ne sme. Kapital pa vendar raste iz mozga teh trpinov, iz solza teh žena in joka njihovih otrok. —

Knjige

Nekatere skupine in posamezniki nam še niso poslali denar za prodane izvide »Priročnik«. Vse te prosimo, da to čimprej store, ker bi radi poravnali svoje obveznosti napram tiskarni.

Skupine, katere so že vse prodale, naj »Priročnik« zopet naroče. To knjigo mora imeti vsak delavec. Le tedaj, ako bomo poznali našo delavsko socialno zakonodajo, bomo mogli zahtevati, da se tudi izvaja.

Upton Sinclair: »Dolarjih«. Prevedel Mirko Javornik. Krekova knjižnica. Ljubljana 1934. — Slovenskemu delavstvu je dostopen v njegovem lastnem jeziku zopet eden izmed lepih spisov-romanov znanega ameriškega socialnega pisatelja Uptona Sinclairja. »Dolarjih« so njegovo novejšo delo, v katerem je zgoščena vsa umetniška in socialno-kritična sila tega temperamentalnega kritika sodobne izkoriščevalne kapitalistične družbe. Ni to roman, ki bi nam prikazal ostre razredne borbe, kakršne se bijejo že desetletja s posebno strastjo v Ameriki. To nam je spisal Sinclair v svojih prejšnjih delih: »Jimmy Higgins«, »Močvirju«, »Bostonu« itd. V »Dolarjih« je Sinclair razgalil vso neznanostno praznoto in ničevost gona sodobnih vladajočih razredov po zmerom in zmerom večjem dobičku in posesti. Jed, sin kočarja-težaka, sprva kravji pastir, zatem delavec na sladkornih poljih, nato študent, reven in rzcapan, stremi le za tem, da bi bil bogat, da bi imel denar, oblast nad drugimi kot jo imajo sedaj drugi nad njim. Dognal je vse skrivnosti vladajočih razredov. In prilika mu ponudi milijonarjevo hčer in denar. Njegov kapital in njegova posest rasteja iz dneva v dan, njegov profitarski gon je neukrotljiv, zmerom hoče imeti več. Mogočen je, kralj petroleja, gospodar vseh borz. Pri tem pa je vedno bolj sam, vedno manj človeške sreče je v njem. Žena mu rodi otroke, ki jih komaj pozna po imenu. Ljubila ga ni še nikdar. Jedu je bilo zanjo le zaradi milijonov. Žena hoče družinske intimnosti, on pa je samo za »delo«. Razdalja med njima je vedno večja. Ob ločitvi proda ženi tudi otroke za nekaj milijonov, on pa ostane sam v morju dolarjev, ki ga požira vase, da še naprej brezumno kot žival kupiči premoženje. Nesmisel kapitalizma je prikazan z nedosegljivo prepričevalnostjo. Če hočeš biti bogat, ne moreš biti človek, moraš izkoriščevati in goljufati, moraš biti stroj, moraš se udinjati edinole denarju.

Javornikov prevod se čita prav gladko in je Sinclairjevsko sočen in prožen ter plastičen.

Krekovi knjižnici moramo za to lepo knjigo le čestitati in ji želeči, da tudi v bodoče nudi našemu delavstvu tako knjigo.

R. S.

Dober zakon. »Priznati moram, da ti, odkar si oženjen, ne manjka noben gumb več.«
»Da, da, že v prvem tednu me je naučila, kako se prišijejo gumbi.«